

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institutiones Morales

In Quibus Vnivers[ae] Quaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1602

19. Quam vim habeat consuetudo in ieiunijs, vel obserua[n]dis, vel
violandis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14077

iuris relaxatio, si Episcopus vel alius eo inferior Prælatus aliquem lege ieiunij soluat? Respondeo: quando Romanus Pontifex etiam sine causa iusta legem ieiunij relaxat, valet relaxatio, quãvis fieri possit, vt peccet ipse Pontifex. nam Princeps in ius scriptum quod dicitur postium humanum, auctoritatem habet. Ita communis opinio. Quando Episcopus, vel alius inferior Prælatus sine iusta, & debita causa aliquem lege ieiunij soluit; non solum peccat, sed etiam relaxatio iuris est inanis, & irrita; quia ius commune sine causa relaxare non potest. Sic docent omnes Canonici iuris interpretes, & colligitur ex Glossa l. i. ff. de postulando, in verbo. r. r. r. r. Item si Prælatus bona fide aliquem lege ieiunij soluit, putans iustam causam subesse ad id faciendum non peccat, & relaxatio prodest, quia facta est bona fide. Insuper is qui lege ieiunij soluitur auctoritate Superioris, vel consilio Medici, aut Confessarij, tuta conscientia ieiunium soluit, quando certò, & euidenter sibi non constat causam iustam deesse: quia in dubijs melior est conditio superioris, Confessarij, vel Medici: & proinde eorum iudicio standum est, non nostro. Vltimo Prælatus in hac parte scrupulosus non fit: nec rem in subditi conscientiam rejiciat, nec eius arbitrio relinquat: sed subditum lege ieiunij soluat, quando id subditus petit, & dubia & incerta causa videtur. nam si soluit, nulli se periculo peccati obijcit, quia potestate sua vtitur relaxando. Si autem subditum lege ieiunij non soluit in causa dubia, & incerta, sed re subditi arbitrio relinquit, ipsum subditum exponit periculo peccati, & erroris, & fraudis. Hæc Caietanus in 2. 2. quæst. 147. art. 4. dub. 3. Nauar. in Manuali cap. 21. num. 20.

In Compendio Priviliegiorum aliquorum ordinum regulariũ, verbo ieiunium, habetur: Possum nostri per facultatem factam omnibus quibus Congregationis S. Luce de Monte Castino, dum in Quadragesima, & vigilijs, in quibus ex precepto ieiunatur, ier equo faciunt, manẽ sumere aliquid instar refectiois consueta, & vesperẽ cenare. Item habetur: Per facultates Minorum possunt nostri sine violatione ieiunij, maxime concionatores, cum actu concionantur, prout maiori, minori ue consolatione efficiuntur, anticipare, vel postponere horam cenæ, & vesperinam refectum ulam. Deinde habetur. Hanc facultatem ex causa communicare poterãt omnes Superiores. Item in verbo Dispensatio habetur: Præpositi locorum, ac Doctores possunt dare licentiam consilio Medici, vel sine eo, si commodè non possit haberi; vt nostri familiares Domorum, infirmi, seu debiles possint comedere carnes, oua, & alla, sans interdictione in Quadragesima, & alijs ieiunijs Ecclesiasticis, sine licentia Diocesan: vel vi sint soluti a lege ieiunij in prædictis temporibus, etiam sine consilio Medici.

Septimò quæritur, An metus alicuius mali legitimam det excusationem ieiunij? Respondeo, metum iustum dare, si iusta verò formido nõ sit, non liberat quemquã a lege ieiunij. Iustus porro metus dicitur is, quem leges & iura approbãt, qualis est qui in virum constantem cadit. Ex quo fit, vt si quis periculũ mortis, seruitutis, captiuitatis, carceris, tormentorum, iacturæ bonorum, vel ex toto, vel magna ex parte incurrat, solutus ac liber sit a lege ieiunij. Caiet. 2. 2. quæst. 147. art. 3. & in

sum. in verbo ieiunium, finge vxorem virum habere durum, seuerum, imperiosum, qui si viderit, aut nouerit eam ieiunium seruare, indignatur, male tractat eam, rixas excitat, odio, dissidio, discordia alienatur ab ea, tunc vxor talis ieiuniorum legibus non tenetur. Finge foeminam viro heretico nuptam, quam tamen sinit Catholicos ritus seruare, & tenere, at non patitur eam ieiunia colere, non quod id faciat odio, & cõceptione religionis Catholicæ, sed quod dicat ea ieiunia esse cum detrimento, & incommodo suo, & familia, tunc vxor eiusmodi libera est a lege ieiunij, vt maioris boni iacturam deuitet, nempe cõmunem familiæ discordiam, & perturbationem. Et ita vxores a ieiuniorum legibus excipiunt in his casibus Angelus verb. Ieiunium nu. 17. Rosel. nu. 7. Silu. q. 9. Nauar. in Man. cap. 21. nu. 19. Innocent. Abb. in Rubri. de obseruat. ieiunio. Palud. in quarto dist. 16. q. 10. Antonin. par. 2. tit. 6. cap. 2. §. 6. Item finge Christianum, siue virum Catholicum, per provincias Turcarum, Hæreticorum, Paganorum transeuntem, cui vel in ipso itinere, vel in hospitij, vel in comitatu sociorum, cibi prohibiti offeruntur, quos si rejiciat & respuat, prodit se ipsum Christianum, vel Catholicum, & ob id periculum libit, aut mortis, aut amissionis bonorum, aut carceris, aut tormentorum, hic vel ille non cogitur lege Ecclesiæ se ab ijs cibis tunc abstinere: nisi vel sit aliorum magna offensio, aut nisi exploretur & tenetur eius religio auctoritate publica, vel inde religionis nostræ despectio oriatur, aliter enim nisi hæc aut alia similia mala creentur, vterque eorum liber est a lege ieiunij: quia hoc non est, eorum falsam, & vanã sectam, & superstitionem profiteri, aut veram deferere fidem & religionem. nam multis de causis potest quis cibis vti, ac proinde etiam ab ijs, aut illis ciborum generibus abstinere. Per se ergo indifferens est carniũ vsus, neque est natura sua huius vel illius veræ, aut falsæ religionis nota. Item remiges in triremibus Turcarum, Saracenorum, vel Paganorum, & alij itidem serui, famuli vel operarij conducti, non omnino legibus ieiuniorum obligantur, si ea seruare non possunt, dum sum debitu obsequium, famulatum, operam, laborem & officium præstant; aut damnum quod sit alicuius ponderis & momenti patitur, si ieiunia seruent, dummodo non cogantur ob contemptum, Ecclesiæ ieiunia prætermittere.

Caput XIX.

Quam vim habeat consuetudo ieiunij vel obseruandis, vel violandis.

DE hac Quæstione Maior in 4. dist. 35. q. 5. Medina q. 8. de ieiunio.

Primò quæritur, An contra ieiunij lege & iure indictum valeat consuetudo? Hostien. in Rubrica c. 2. de obseru. ieiunio. videtur innuere, eam consuetudinẽ non valere. Abbas verò ibid. distinguit: Contra substantiam ieiunij consuetudo, inquit, nõ valet: contra modũ verò ieiunij valet, hoc est: Ex toto ieiunium cõsuetudo abrogare nõ potest; at verò horã edẽdi potest mutare. Itẽ potest aliquos cibos alioqui

prohi-

prohibitos introducere, nam alicubi in Quadragesima lac, caseus, & butyrum de more comeduntur; Et consuetudo itidem, vespertinam corporis refectiuunculam inuexit. Fortassis Hofiensis, & Abbas loquuntur de ieiunio Quadragesimo, quod proximè ante Pascha suscipitur. Dubitari non potest, consuetudine, aliqua ieiunia in totum abrogari, vt docent Maior, & Medina locis citatis, Glossa in cap. 2. de obseruat. ieiunio. Palud. in 4. dist. 15. q. 4. art. 3. Antonin. 2. par. tit. 6. cap. 2. §. 2. Rosell. Ieiunium num. 8. Silu. q. 2. Ratio est, quoniam ieiunium in certis diebus inditum, iuris est tantum ca noniciat leges & iura humana nisi vsu recipiantur, nullam vim & auctoritatē acquirunt. Et rursus consuetudine ita abrogantur, vt vim acquirunt amittant. Item in c. Statuimus dist. 3. decretum est, vt Clerici septem hebdomadas, quæ proximè Pascha antecedunt ieiunio consecrent: & tamen consuetudine ieiunium septimæ hebdomadæ ante Pascha sublatū videmus. Olim etiam feria quarta cuiusque hebdomadæ ieiunio erat deputata, quod quamuis alicubi locorum, vt in Græcia, & quibusdam locis Poloniae regno subiectis, & teste Maiore loco citato, in Scotia & Britannia retentum sit, alibi tamen nequaquam seruatur, ita vt etiam carnes comedantur. Et in c. Consilium, de obseruat. Ieiunio. refert Innocentius III. apud Romanos quo tempore Aduentus Domini celebrabatur, ieiunium agi, quod tamen postea vsus & consuetudo deleuit cap. Ex parte de obseruat. ieiunio. habemus ieiunium seruari in pridianis festorum Apostolorum diebus: & tamen nonnullis in locis ieiunium nō colitur in peruigilijs Iacobi Zebedæi, Matthæi, Bartholomæi, & Thomæ: vt referunt Paludanus & Antoninus locis citatis, & dicitur in sermone 24. apud Augustinum ad Fratres in eremo, si tamen eiusmodi sermonum auctor est Augustinus. Maior eo in loco, quem paulò antè allegauimus, Gallos, ait, solum ieiunium seruare in peruigilijs Apostolorum, quæ enumerat Glossa in cap. Consilium, de obseruat. ieiunio, his versibus contenta:

“ Petrus & Andreas, Paulus, cū Simone, Iudas
 “ Vt ieiunemus, nos admonet, atq; Matthæus.

Secundò queritur, An in ieiunijs, Monachi, vel alij Religiosi, moribus Clericorum secularium teneantur, & Clerici moribus laicorum? Paludanus in quarto dist. 15. q. 4. art. 3. Antoninus secunda par. tit. 6. cap. 2. §. 6. Rosella ieiunium num. 16. Silu. eod. verb. q. 2. id negant: Consuetudo, inquirunt, Laicorum, Clericos non tenet, nec Clericorum secularium; Religiosos: quia sunt varij modi abstinentiæ inter hos tres personarum status, & plura ieiunia seruant Clerici quàm Laici, & Religiosi quàm Clerici Seculares. Vnde eorum ieiunijs non ligantur, quorum moribus à suis ieiunijs non soluantur: iuxta Regulam Iuris: Quem non honoro, nec onero. Hæc ex illis: quæ non in omnibus locum habent. In primis si aliqua plena, vel semiplena ieiunia consuetudine generali sint in aliqua prouincia, oppido, vel loco recepta, ea quoque in Monasterijs, & Religiosorum Collegijs intra eum locum constitutis seruari debent: sunt enim ea ieiunia omnium communia, quippe quæ moribus omnium in eo loco commorantium sunt approbata. Nam pari ratione si dies festi in aliquo loco consuetudine, & vsu om-

nium communi coluntur, obseruantur etiam in monasterijs intra eum locum positis. At si consuetudo in ieiunijs solum sit laicorum, clericos non ligat: item si tantum sit laicorum, & clericorum secularium, monachos & alios religiosos nō tenet: & hoc est, quod Paludanus & alij docuerunt. Queret, an si aliqua ieiunia Diocesani publica auctoritate indicantur, ea Constitutione Monasteria quoque intra diocesim sita teneantur: non enim videntur teneri, quia Monachi auctoritati & iurisdictioni ipsorum subiecti non sunt. Sed tamen ex altera etiam parte alligari videntur: quia si Episcopus dies festos indixerit, aut loci interdicto ciuitatem subiecerit, Monasteria seruare illud debent, ergo & ieiunia, si quæ indixerit. Negant quidam idem esse iuris de legibus ieiuniorū, quod de interdictis & diebus festis: quoniam iure communi constitutum est, vt Religiosi seruent interdicta, & dies festos auctoritate Episcoporum indictos, nihil tamen est de ieiunijs sancitum. Cum ergo Religiosi sint ab Episcopi potestate exempti, non videntur adstringi hiæc ieiunijs quæ indicit Episcopus: veruntamen ne alios offendant, ea seruare debent. Quod itidem Paludanus & alij tradiderunt, in hoc locum habet: quod laici, & Clerici etiam seculares in quibusdam diebus ieiuniorum carnibus, vel ouis, butyro, & alijs huiusmodi de more vescuntur, quæ tamen Consuetudo eos Monachos vel Religiosos non comprehendit, qui instituto & Regula his diebus, vt prædictis cibis non possunt. Et hoc ideo est, quia talium ciborum vsus instituto, & regula monachali prohibetur. Pari ratione, si canone aliquo vel lege sit cautum, ne Ecclesiastici certo die carnes edant, quæuis consuetudine laici eo die carnibus vescerentur, ea consuetudo ad Clericos minimè traheretur, nisi ea quoque sit apud Clericos recepta. Quo fit, vt in Hispaniæ prouincijs, in quibus Laici, & Clerici singulis quibusque sabbatis totius anni, præterquam in Sabbatis Quadragesimæ, & Quatuor Temporum, & Peruigiliorum sanctorum, more & consuetudine edunt extremas caforum animalium partes, capita nimirum, pedes, iecur, pulmones, & intestina, Monachi. S. Benedicti Regulam professi, qui in illis partibus commorantur, eiusmodi cibis vti nequeant, quia ad eos consuetudo trahi nequit, cum instituto & Regula talium ciborum vsus sit interdictus; nisi apud eos recepta quoque laicorum consuetudo locum & vim habeat.

Tertiò queritur, An consuetudine apud Monachos, & Religiosos induci queat vsus ouorum, casei, butyri, aut etiam carniū, tamen eorum regula, vel instituto prohibitus sit? Respondeo consuetudinem aduersus ea, quæ ad Religionis substantiam pertinent, aut quæ iure communi Monachi, & Religiosi præstare, & exequi iubentur, nulla consuetudine contraria obstante, non valere: & talis est Consuetudo inducta contra aliquid eorum, quæ ad tria vota spectant, aut etiam fortassis contra habitum Monachorum, vel Religiosorum proprium, & peculiarem: nam vt ait Abbas in cap. Super eo. de regular. Religionis substantia sunt tantū tria vota: ex c. Cū ad Monasterium in fine. de statu Monach. At verò consuetudo inducta

aduersus

aduersus ea, quæ tantum Regula præcipit aut prohibet, valet, si fuerit impune permiffa. Hinc est, vt in Hispania, si apud ipsos Monachos S. Benedicti Regulam professos, sit inducta consuetudo in Sabbatis extremas animalium partes edendi, ea valeat, non quia laicorum consuetudo ad Monachos protendatur, vt Superiori quæstione iam dixi; sed quia sit consuetudo, Monachorum vsu approbata, quæ sicut legem humanam ex toto, vel ex parte interdum abrogat. Sic etiam Religiosi instituti Regulam ex ea parte, qua tantum est iuris humani, non diuini, vel naturalis, vel communis.

Quartò quæritur, An aduenæ & peregrini in ieiunijs, indigenarum & incolarum consuetudinibus teneantur? Respondeo, è communi omnium sententia teneri consuetudinibus, apud quos comorantur & habitant: vel si ad eos venerint, causâ habitandi apud eos: & hoc non solum ne cæteris præbeant offensionem, sed absolute etiam & simpliciter citra vllam offensionem; vt si clam & occultè comedant, satis enim est, si domicilium in loco habeant, aut in eo commorentur: vt patet ex l. *Hæres absens ff. de Iudicijs*, & colligitur ex c. *Illud*, & c. *illa* dist. 12. vbi Ambrosius Augustino respondit: *Ad quamcunque Ecclesiam accesseris, eius consuetudinem serua.* Idem etiam constat ex c. *que contra* dist. 8.

Verum illud dubiæ quæstionis est, An viatores teneantur consuetudinibus eorum, per quorum loca transeunt, quia non in his locis comorantur, nec ad ea se conferunt habitandi gratia. Hanc quæstionem breuiter tractauit Glossa in cap. *illa*, dist. 12. & c. *que contra* dist. 8. & ibi Gemianus, Præpositus, & Archidiaconus, & Turrecremata. Dux sunt opiniones; prima negat absolute eos teneri, sed solum causa vitandæ alienæ offensionis; quare si priuatim, & occultè edant, possunt vti cibis, quibus utebantur in patria. Sic Præpositus, Archidiaconus, Gemianus, Turrecremata, cum Glossa in c. *que contra* dist. 8. Ita Paludanus in quarto dist. 15. quæst. 4. ar. 3. Antonin. *secunda par. tit. 6. cap. 2. §. 2. Rosel. Ieiunium nu. 16. Silu. Ieiunium quæst. 2. num. 2. & q. 10. num. 28. ad finem.* Id probant ex cap. *illa*, dist. 12. Nam Ambrosius respondit Augustino, consuetudinem esse seruandam ad quamcunque Ecclesiam quis accesserit, ne alijs offensio præbeatur; ergo vbi nulla est aliorum offensio, mos nostræ gentis, ciuitatis, vel populi seruandus est. Et in l. *Hæres absens*, §. *Proinde ff. de Iudicijs* statuitur, vt aduenæ, qui certo loco domicilium habet, tabernam, vel officinam conductam, eo loco conueniarur. Si verò sic venit, vt confestim discedat quasi viator, durissimè est, vt tot locis conueniatur, quot quis nauigans vel iter faciens delatus est. Et in l. *Dëbitor*, ff. *De Pignoribus*, solum obligantur legibus ciuitatis perpetuo habitantes; dicitur enim ibi, *Quæritur, an & Stichus villicus & cæteri serui ad culturam missi & Stichus vicarij obligati essent?* Respondit, eos dumtaxat, qui hoc animo à domino indulti essent, non temporis causa accommodarentur, obligatos. Secundaverò opinio affirmat, viatores, & eos, qui iter faciunt, etiam absque domicilio, gentis, vel populi, ad quem veniunt, consuetudinibus teneri. Sic Conarruias lib. 4. *variæ. resolut. cap. 20. num. 8. prope finem*, vbi citat Bo-

nifacium, Cardialem & Abbatem. Sic etiã Maior in quarto dist. 15. q. 5. contra Præpositum & Paludanum. Sed reuera durissimè est, viatores & iter facientes ligari in ieiunijs, consuetudinibus eorum, per quorum loca transeunt, vt tot ieiunia seruare cogantur, quot sunt loca gentis, per quæ deferuntur, & ad quæ veniunt non voluntate commorandi, sed alio transeundi. Prima igitur opinio est verior, aduenas ratione domicilij, tabernæ, vel officinæ, pergulæ, vel horrei conducti consuetudinibus gentis vel populi teneri; item viatores si aliquo venerint voluntate habitandi, ligantur consuetudinibus eorum, per quorum loca deferuntur, deducuntur, pergunt, & transeunt. Nihilominus tamen si his in locis prouideant vel coeant, cibis quibus vtuntur incolæ, vt sci debent ad vitandam offensionem aliorum. Et hæc omnia puto primam opinionem dicere voluisse. *Quæres* an viator, qui per loca transit, in quibus de more carnes comeduntur, possit turbè carnis vesci in illis locis, quamvis eo tempore consuetudine, vel statuto suæ gentis, sit carniæ esus interdictus? Respondeo, posse eos vti carnis; nam est viator in ijs, quæ ad potenas, odia, & onera pertinent, non obligetur consuetudine gentis, per cuius loca transit; in ijs tamen, quæ gratiam, fauorem, & honorem continent, potest gaudere, & vti consuetudine gentis, vel populi, per cuius loca transit: sicut Nouitius gaudet priuilegij Ordini, vel Religioni, cuius nouitius est, concessis: quamvis non teneatur legibus & statutis ordinis, vel Religionis. Non habeo Auctorem hoc asserentem: sed hoc mihi probabile videtur.

Caput XX.

De peccatis quæ Ieiuniorum violatione committuntur.

Primò quæritur, An omnia ieiunia sint libera, an potius quæ sunt ab Ecclesia indicta, seruari necessariò debeant? Nostri temporis Hæretici sentiunt, omnia generatim ieiunia esse libera: vnde ieiunia non damnant, nec tollunt, sed aiunt illa cuiusque arbitratu esse suscipienda: quam hæresim olim tradiderunt Aeriani, vt referunt Epiphanius hæresi. 75. Philaster, & Augustinus de eodem. Hoc autem probare, & ostendere illi se putant primùm ex illo Apostoli primò ad Timotheum primo, *Iusto lex non est posita.* Deinde quia liberi sumus à iugo veteris legis in libertatem vocati. Præterea Augustinus Epist. 86. ita scripsit ad Casulanum. *Si meam sententiam quæris, ego in Evangelicis, & Apostolicis litteris, totiq; Instrumentis, quod appellatur testamentum nouum, omnino id reuolucos, video esse ieiunium præceptum: quibus autem diebus non oportet ei ieiunare, & quibus oportet, præcepto Domini vel Apostolorum, non video definitum.* Hæc Augustinus. Denique adferunt Hæretici historiam Spiridionis Episcopi, quam supra ex Sotomèno lib. 1. Ecclesiast. Histor. cap. 11. & Nicephoro lib. 8. cap. 41. retulimus; & historiã de Attalo illustri Martyre, & Alcibiade, quã inferius producemus ex Euleb. lib. 5. Ecclesiast. hist. c. 3. & Nicephoro lib. 4. cap. 18.

Cæterum